

چرايي بر تری اقتصادی چین

مجید رضا حریری

در سابقه جهانی تغییر در ابر قدرت ها، بی حاشیه نبوده است، از زمانی که هلند و اسپانیا به عنوان نخستین کشورهای استعمار گر پا به جهان گذاشتند و پس از آن قدرت در اختیار انگلستان قرار گرفت تا چند دهه قبل که آمریکا به عنوان قدرت برتر جهانی خود را معرفی کرد، این تغییر و جابجایی ها هرگز بدون مقاومت نبوده و باید دید در دوره جدید در این زمینه چه اتفاقی رخ خواهد داد. بررسی ابعاد مختلف فعالیت های اقتصادی سال های اخیر نشان می دهد که همین امروز نیز چین قدرت نخست جهان است و تنها به چند سال زمان برای پذیرش نهایی این موضوع از سوی سایر کشورها نیاز دارد. دولت چین، از چند دهه قبل، با یک برنامه ریزی همه جانبه و طولانی مدت اعلام کرد که مسیر توسعه اقتصادی را طی خواهد کرد و در این بین، از تمام ظرفیت های موجود در این کشور استفاده می کند. طر حی که نه تنها موفقیت آمیز بوده که حتی امروز توانسته چین را به قدرت برتر اقتصادي جهان تبدیل کند. چین پر جمعیت ترین کشور جهان است و در حالی که امکان آن وجود داشت که همین واقعیت، بلای جان اقتصاد این کشور شود، با برنامه ریزی صورت گرفته به نقطه قوت آن تبدیل شد و پکن با اتکا به نیروی انسانی خود توانست، برای دورانی طولانی بالاترین رشد سالانه اقتصادی در میان کشورهای جهان را به ثبت برساند و تداوم این روند، غول جدید اقتصاد را شرق آسیا بیدار کرد.

ادامه در صفحه ۲

رئیس دفتر رئیس جمهوری:

نتوانستیم فقر مطلق را ریشه کن کنیم

اما و اگر های صدور و عدم استقبال از کارت حمایتی توسط کشاورزان در گزارش «اقتصادسرآمد»

بداقبالی «کشاورز کارت»!

گروه صنعت، تولید و تجارت- چند روز قبل وزیر جهاد کشاورزی از ارائه کشاورز کارت به تولیدکنندگان برای خرید نهاده و کود خبر داد و تاکید کرد که بانک کشاورزی و معاونت امور زراعت طراحی خوبی برای این کارت داشته اند تا کشاورزان بتوانند بدون دغدغه و بروکراسی های معمولی بانک، سریعاً به این منابع مالی دست یابند. وی با بیان اینکه طرح کشاورز کارت یک اقدام بزرگ و ملی محسوب می شود و باید با جدیت آن را دنبال کنیم، تصریح کرد: با تأثیر گذاری که کود در تولیدات کشاورزی دارد در گام اول این محصول انتخاب شد و...

۸

کند و کاو «اقتصادسرآمد» از لزوم اجرای طرح چک الکترونیکی

چک کاغذی می ماند

گروه بانک، بیمه و بازار سرمایه- غیر الکترونیک بودن چک، باعث شده است که در صد بالایی از مراجعات حضوری به شعب بانک ها، مربوط به حوزه چک گردد. این موضوع سبب اتلاف وقت مشتریان، کم شدن رضایت مندی و کاهش بهره وری بانک ها می شود، در حالی که می توان با الکترونیکی شدن این موضوع، تا حد زیادی این مشکلات را به حداقل رساند. عدم راه اندازی چک الکترونیک توسط بانک مرکزی، باعث وقفه در اجرای کامل قانون صدور چک شده است. با توجه به اینکه بانک مرکزی و همچنین بانک های دولتی و خصوصی، زیرساخت های الکترونیک قدرتمندی دارند...

۵

گزارش «اقتصادسرآمد» از روند تخصیص بودجه

۱۰۰ میلیون یورویی برای حل مشکل فاضلاب اهواز

اهواز هنوز بوی فاضلاب می دهد

اما و اگر های خانه سازی در ایران در نشست خبری رییس سازمان نظام مهندسی

صنعتی سازی ساختمان اندر خم یک کوچه

۴

قصه پر غصه همکاری های علمی و دانشگاهی ایران و اروپا

یافته و آموزش عالی فرآیندی است که به موجب آن یک دانشگاه بتواند در عرصه بین المللی، آموزش، پژوهش و کارکردهای خدماتی خود را تلفیق کند چرا که بین المللی شدن در زمره فشارهایی است که به شدت تحت تأثیر رشد خیره کننده علم و تکنولوژی های دانش بنیان قرار دارد. در واقع فرآیند آماده سازی جوامع برای مشارکت موفقیت آمیز در یک دنیای وابسته به هم است و به دیگر کلام بین المللی شدن آموزش عالی را باید فرآیند تلفیق ابعاد بین المللی، بین فرهنگی و جهانی در اهداف، کارکردها و نحوه ارائه آموزش عالی و نوعی عکس العمل در برابر فشارهای ایجاد شده توسط پدیده جهانی سازی و دهکده جهانی ارتباطات دانست. بین المللی شدن به عنوان فرآیند یکپارچگی در سال های اخیر جایگاه مهمی در فرهنگ واژگان آموزش عالی پیدا کرده و خلاصه اینکه در این فرآیند تلفیق ابعاد بین المللی، بین فرهنگی و جهانی به درون اهداف، عملکردها و اجرای آموزش عالی به شکلی که احترام به تفاوت های فرهنگی و سنت های گوناگون را ارتقا بخشد و از دلایل بین المللی شدن آموزش عالی را گسترش زبان انگلیسی به عنوان ابزاری مهم در ارتباطات بین المللی، اعتبار بخشی مدارک تحصیلی، بین المللی شدن برنامه های درسی و فرآیندهای تدریس و یادگیری است.

در یک جمع بندی کلی باید اذعان کرد که دانشگاه ها و موسسه های آموزش عالی به منظور پاسخگویی به نیازهای قرن بیست و یکم، باید به ایجاد خلاقیت و توانایی تعاملات خارجی بیشتر در استادان و دانشجویان بپردازند، و ضمن ارج نهادن به ثروت فکری افراد بشر با اعتقادات و گرایش های قومی و ملی مختلف از هر وسیله ای برای رشد استعدادها بالقوه و دسترسی بیشتر به اطلاعات و پیشرفت های علمی و فناوری بهره بگیرند و از طریق تبادل استاد و دانشجو برای دسترسی به یافته های تحقیقاتی، ایجاد ارتباط مشترک و شبکه ای میان دانشگاه ها و ایجاد مراکز منطقه ای نیز تداوم همکاری های علمی بین المللی را هرچه بیشتر فراهم کنند.

واقعیت این است که در شرایط حاکم شدن تبلیغات روزافزون رسانه های معاند و صهیونیستی علیه کشورمان، بدون شک همکاری علمی و دانشگاهی با موسسات علمی اروپا بهترین گزینه برای خنثی کردن تبلیغات کذب و منفی و ارائه تصویر عینی و واقعی از تمدن، فرهنگ و بویژه پیشرفت های علمی و پژوهشی ایران عزیز پسا انقلاب اسلامی است.

کلام آخر اینکه اگر چه سابقه و تجربه همکاری های علمی و دانشگاهی کشورمان با کشورهای اروپایی غنی بوده و بیش از ۱۲۰ تفاهنامه با دانشگاه های مختلف به ترتیب بیشترین با فرانسه، انگلیس، آلمان، ایتالیا، سوئد، اوکراین، اتریش، هلند، یونان، سوئیس، اسپانیا، ایرلند، بلغارستان، فنلاند، مجارستان، بلاروس، لهستان و اسکاتلند امضاء شده ولی در شرایط فعلی پویایی ملموسی وجود نداشته است و ضرورت دارد اکسیژن جدیدی به همکاری های علمی و دانشگاهی با اروپا دمیده شود. انشاء الله در بخش بعدی به اهمیت نقش اتاق های فکر در همکاری های ایران و اروپا خواهیم پرداخت. * دیپلمات و کارشناس ارشد یوراسیا

رئیس جمهور خطاب به منتقدان تمام وقت دولت

به اسم نقد قواعد بازی سیاسی را به هم نزنیم

۲

علی بمان اقبالی زارچ

در حال حاضر علیرغم اینکه در ایران ۲ هزار و ۶۴۰ دانشگاه وجود دارد که حدود ۵ هزار میلیارد تومان از بودجه کل کشور را به خود اختصاص داده و نزدیک به ۵۰ درصد از فارغ التحصیلان به سیل جمعیت بیکار کشور می پیوندند که از این میان سهم وزارت علوم از جمعیت دانشجویی ۶۸ درصد و سهم دانشگاه آزاد ۲۲ درصد است. این در حالی است که براساس اعلام موسسه اسپانیایی (CISC) چین تنها ۲ هزار و ۴۸۱ و هند هزار و ۶۲۰ دانشگاه داشته و تعداد دانشگاه ها در اغلب کشورهای پیشرفته جهان زیر ۵۰۰ است به طوری که آلمان ۴۱۲، انگلیس ۲۹۱، کانادا ۳۲۹، ایتالیا ۲۳۶ و هلند ۴۲۳ دانشگاه دارند و جالب تر این که برخی کشورهای اروپایی نظیر نروژ، سوئد، دانمارک، فنلاند و ... زیر ۱۰۰ دانشگاه دایر کرده اند. از نظر کیفی آمریکا با حدود ۳۱۰ میلیون نفر جمعیت، ۳ هزار و ۲۸۰ دانشگاه دارد. از این میان ۵۹ دانشگاه ایالات متحده جزء ۱۰۰ دانشگاه برتر جهان هستند و در واقع حدود ۶۰ درصد برترین دانشگاه های جهان آمریکایی است؛ اما متأسفانه روابط و همکاری های علمی بین المللی پیوسته و مناسبی بین دانشگاه ها و موسسات پژوهشی ایران و دانشگاه های خارجی بویژه اروپا که طرف های اصلی همکاری با مجامع علمی کشورمان بوده وجود نداشته و در این زمینه سرمایه گذاری های لازم صورت نگرفته است چرا که در کنار رویکرد غیروپوایی دانشگاه ها، برنامه های دانشگاهی نیز به شدت تحت تأثیر سیاست های حاکم و نیز تعاملات سیاسی و بین -المللی کشور است. طبق آخرین اعلام وزارت علوم و فناوری کشورمان ۲۴ دانشگاه با اتحادیه اروپا همکاری علمی دارند که نقطه تماس آنها با اتحادیه اروپا دانشگاه تهران است و همین تعداد دانشگاه ایرانی با فرانسه همکاری علمی مشترک دارند که مرکز هماهنگی آنها با این کشور، دانشگاه صنعتی امیرکبیر است و دانشگاه شهید بهشتی نقطه تماس با دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور روسیه است. شایان ذکر است از بیست کشور برتر در مشارکت با محققان کشورمان در پروژه های پژوهشی در حوزه کشاورزی که بیش از ۲۰۰۰ پروژه را انجام داده اند ۱۲ کشور از قاره سبز با ۸۰۰ پروژه سهم داشته اند در این میان کشورهای اسپانیا، ایتالیا، آلمان، فرانسه، بلژیک، هلند، دانمارک و مجارستان نقش بیشتری داشته اند.

در مجوع در صد قراردادهای بین دانشگاهی کشورمان با دیگر کشورهای جهان بر اساس تقسیم بندی جغرافیایی بیشترین سهم را اروپا با ۳۲ داشته و در مراحل بعدی کشورهای مشترک المنافع با ۲۶، کشورهای عربی با ۱۸، کشورهای جنوب و شرق آسیا ۸، کشورهای غربی و اقیانوسیه ۷، آمریکا ۴ و نهایتاً کشورهای حوزه خلیج فارس و کشورهای آفریقایی هر کدام ۲ درصد قرار دارند.

در حالی که دنیا و انسان هزاره سوم با یک چالش اساسی و ویروسی به نام کرونا دست و پنجه نرم می کند، علم و پژوهش اهمیت مضاعفی

در کشور و انتقال این شوک به مصرف کننده نهایی خواهد شد. در شرایط تشدید تحریم پس از برجام، علاوه بر ممنوعیت واردات کالاهای ضروری به کشور، درآمد ارزی دولت حاصل از فروش نفت نیز از دسترس خارج شده است. طی سال های ۹۵ و ۹۶ درآمد ارزی حاصل از فروش نفت در کشور سالانه بالغ بر ۷۰ میلیارد دلار بوده که این درآمد ها با خروج آمریکا از برجام در سه سال گذشته به سطح ناچیزی (کمتر از ۱۰ میلیارد دلار) تقلیل یافته است. حتی منابع باقیمانده نیز به دلیل تشدید تحریم ها در بانک های کشورهای دیگر قابل بهره برداری نیست. لذا مهم ترین علت افزایش بی سابقه نرخ ارز در کشور، کاهش بی سابقه درآمدهای ارزی حاصل از فروش نفت و پایداری تقاضای روزافزون برای واردات است نه سفته بازی چند دلال خرد. به خصوص در زمانی که پس از خوش بینی های ناشی از برجام، واردات انواع کالاها به کشور طی سالهای ۹۵ و ۹۶ اتفاق افتاده بود. با همین استدلال کاهش پایدار نرخ ارز نیز در گروی تطبیق عرضه و تقاضاست و اثر متغیرهایی چون انتظارات از تغییر سیاسی تا مادامی که تغییری در متغیرهای واقعی ایجاد نشود، کوتاه مدت و ناپایدار خواهد بود.

اما آیا تغییر سیاسی رخ داده، می تواند به رفع یسا کاهش تحریم و تقویت عرضه ارز در کشور منجر شود؟ پاسخ به این سوال در گروی رویکردهای سیاستمداران آمریکایی و عملکرد مسؤولان می باشد. بر اساس دستور صریح مقام معظم رهبری، امید بستن به خارج از مرزها خطایی راهبردی برای اداره کشور است و حتی در صورت کاهش تحریم، امکان بازگشت آن با تغییر در تصمیمات سیاستمداران خارجی وجود دارد. بنابراین مؤثر ترین راه های کاهش با ثبات نرخ ارز در کشور را باید در درون مرزهای کشور جستجو کرد. تقویت عرضه ارز با ایجاد ارزش افزوده و تولید محصولات با ارزش افزوده بالا و تحریم ناپذیر (مانند بنزین) به جای خام فروشی (نفت)، تقویت دیپلماسی اقتصادی و گسترش مناسبات تجاری با شرکای استراتژیک و همسایگان از جمله این راههاست. بر اساس ماده ۱۳ قانون برنامه ششم، وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف بوده نسبت به ایجاد و انعقاد پیمان های دوجانبه و چند جانبه و همچنین پیمان های پولی دوجانبه با کشورهای طرف تجاری و هدف به ویژه کشورهای منطقه اقدام کند. اما تاکنون گزارشی از عملکردها در خصوص این ماده ارائه نشده است.

کاهش تقاضای مؤثر ارز مانند ممانعت از ورود کالاهای غیر ضروری (مثل گوشی های گران قیمت)، مبارزه مؤثر با قاچاق کالا، جلوگیری از خرید بی ضابطه ارز توسط افراد سودجو، جلوگیری از گسترش استثنائات تجاری چون مناطق آزاد و معابر کوله بری و ته لنجی، می تواند به کاهش با ثبات نرخ ارز کمک شایانی نماید.

تقویت پول ملی با پیروزی یک کاندیدا در یک کشور متخاصم (آمریکا) قطعاً پایداری و ثبات لازم را نخواهد داشت و تنها راه رشد با ثبات اقتصاد، درونزایی و برونگرایی آن خواهد بود. * پژوهشگر اقتصادی

حسن حسن خانی

بازار ارز کشور طی دو هفته گذشته با افت حدود ۲۰ درصدی قیمت دلار مواجه شده است و مردم می پرسند چشم انداز پیش روی بازار چیست و آیا ریزش قیمت ادامه پیدا خواهد کرد؟ با اعلام گمانه هایی مبنی بر پیروزی جو بایدن نماینده حزب دموکرات آمریکا طی دو هفته گذشته، نرخ ارز در بازار ایران با سقوطی ۲۰ درصدی به حدود ۲۴ هزار تومان رسید. در خصوص این روند چند سوال به ذهن می رسد:

۱) علت اصلی این کاهش قابل توجه نرخ ارز چیست؟

۲) آیا این کاهش نرخ به نفع اقتصاد کشور است؟

۳) آیا این روند پایدار است یا موقت؟

در پاسخ به سوالات ذکر شده، برخی انتظارات را عامل اصلی کاهش نرخ ارز در این روزها می دانند. انتظارات اساسا پدیده ای کوتاه مدت در اقتصاد بوده و در زمره عوامل بنیادین به حساب نمی آید. بنابراین تا زمانی که در عرضه یا تقاضای حقیقی تغییری رخ ندهد، توقع تغییر ثبات نرخ ارز منطقی به نظر نمی رسد. اما آیا با تغییر سیاسی رخ داده، امکان تقویت عرضه یا محدود شدن تقاضا وجود دارد؟ پاسخ به سوال اخیر در گرو شناخت دقیق اقتصاد ایران و ماهیت تحریم هاست.

با توجه به اینکه در شرایط تحریم از یک طرف عرضه ارز به شدت دچار محدودیت شده، از طرف دیگر تقاضای حقیقی برای ارز به سرعت قابل کاهش نیست، و از سوی دیگر، برخی عوامل بازار با دانستن محدودیت عرضه و عدم امکان کاهش تقاضا، اقدام به خرید و انبارش ارز برای کسب سود سفته بازانه از این بازار نموده اند، لذا با شکست رئیس جمهور مستقر آمریکا، شکل گیری انتظاراتی مبنی بر کاهش تحریم، اولین تحول، تغییر در انتظارات سودجویان و سفته بازان و کاهش رفتارهای سفته بازانه در بازار ارز است. اما این تحول به تنهایی برای کاهش معنادار و ثبات نرخ کافی به نظر نمی رسد.

اقتصاد ایران طی چهار دهه گذشته همواره در معرض انواع تحریم های اقتصادی قرار داشته، اما طی دهه اخیر شدت این تحریم ها بطور بی سابقه ای افزون شده و در برخی مقاطع در دنیا کم نظیر بوده است (مانند تحریم بانک مرکزی). بنابراین یکی از علل افزایش کم سابقه نرخ ارز در سال های اخیر، شدت یافتن حلقه تحریم هاست. جالب است بدانیم که بیش از ۸۵ درصد کالاهای وارداتی به کشور، کالاهای اساسی مصرفی یا واسطه تولید هستند که این کالاهای اصطلاحاً کشش قیمتی کمتر از یک داشته و افزایش قیمت، منجر به کاهش تقاضای آنها نمی شود. عمده این کالاهای بدون جانشین بوده و در کشور امکان تولید و جایگزینی ندارند. تقاضای مصرفی کالاهای کم کشش مانند ذرت، کنجاله، جو، لاستیک ماشین سنگین، گندم، روغن خام، قطعات خودرو و ... به سرعت قابل کاهش نیست. این کالاهای در نیازهای روزمره مردم متبلور بوده و هرگونه کمبود آنها در بازار سبب ایجاد تلاطم و نااطمینانی در کشور می شود. در این شرایط، هرگونه افزایش نرخ ارز به هر دلیل سبب شوک تورمی